

**BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI KASBGA YO'NALTIRISHDA INTERFAOL
METODLARDAN FOYDALANISH**

Eshaliyeva Maxfuza

Jizzax viloyati Baxmal tumani

4-umum o'rta ta'lim maktabi o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarini kasbga yo'naltirish jarayonida interfaol metodlardan foydalanishning samaradorligi tahlil qilinadi. Interfaol ta'lim texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning kasbiy qiziqishlarini shakllantirishga, ularning kelajakdagi kasb tanloviga yo'naltirilgan holda o'qitish jarayonini tashkil etishga xizmat qiladi. Xalqaro tajribalar va milliy ta'lim islohotlari asosida interfaol metodlarning ta'lim jarayonidagi roli yoritiladi.

Kalit so'zlar: interfaol metodlar, kasbga yo'naltirish, boshlang'ich sinf, ta'lim texnologiyalari, dars samaradorligi.

Kirish. Zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarni kasbga yo'naltirish masalasi muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, boshlang'ich sinf bosqichidayoq bolalarda kasbga bo'lgan qiziqishni uyg'otish ularning kelajakdagi muvaffaqiyatli kasb tanloviga zamin yaratadi [3, 23-bet]. Bu jarayonda interfaol metodlardan foydalanish ta'limning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining kasbga bo'lgan qiziqishini uyg'otish, ularni turli kasblarga yo'naltirish orqali jamiyat uchun malakali va iste'dodli kadrlarni tayyorlash mumkin [1,45-bet]. Shu sababli interfaol metodlardan foydalanish nafaqat ta'lim jarayonini qiziqarli qilish, balki o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga ham katta ta'sir ko'rsatadi.

Kasbga yo'naltirishda interfaol metodlarning ahamiyati Interfaol metodlar o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlab, ularning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi [4,78-bet]. Kasbga yo'naltirishda qo'llanilishi mumkin bo'lgan interfaol metodlar quyidagilardan iborat:

- **Rolli o'yinlar** – o'quvchilar turli kasblar bo'yicha amaliy mashg'ulotlarda ishtirok etishadi;
- **Munozaralar va bahslar** – turli kasblar afzalliklarini muhokama qilish orqali o'quvchilarning tanlov qobiliyatini rivojlantirish;
- **Loyihaviy ta'lim** – muayyan kasblar bo'yicha mustaqil tadqiqot va loyiha ishlarini bajarish;
- **Kasbiy ekskursiyalar** – real ish muhitida o'quvchilarning bevosita ishtirokini ta'minlash [2, 61-bet];
- **Jamoaviy topshiriqlar** – o'quvchilarning o'zaro hamkorlikda ishlashini ta'minlab, kasbiy ko'nikmalarini rivojlantirish.

Bu metodlar boshlang'ich sinf o'quvchilarining kasb haqidagi tasavvurlarini kengaytirish va ularning qiziqishlarini shakllantirishda samarali hisoblanadi.

Interfaol metodlarni qo'llashning samaradorligi Tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdaki, interfaol metodlar orqali o'quvchilarning darslarga bo'lgan motivatsiyasi ortib, ularning ijtimoiy va kasbiy ko'nikmalari shakllanadi [5,112-bet]. Kasbga yo'naltirishda interfaol metodlarni qo'llash quyidagi natijalarga olib keladi:

- O'quvchilarning kasblarga bo'lgan qiziqishi ortadi;
- Mustaqil fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalari shakllanadi;
- Amaliy mashg'ulotlar orqali kasbiy kompetensiyalar rivojlanadi;
- Jamoaviy ish va muloqot madaniyati shakllanadi;
- O'quvchilarning kasb tanlashda mustaqil qaror qabul qilish qobiliyati ortadi.

Interfaol metodlarning samaradorligini oshirish uchun o'qituvchilar tomonidan darslarni ijodiy va rejalashtirilgan tarzda tashkil etish muhim ahamiyat kasb etadi. Bunda zamonaviy texnologiyalar va raqamli vositalardan foydalanish ham muhim o'rin tutadi.

Xalqaro tajribalar va milliy yondashuvlar Dunyoning rivojlangan mamlakatlarida o'quvchilarni kasbga yo'naltirish bo'yicha turli interfaol metodlar keng qo'llaniladi:

- **Finlyandiya tajribasi** – ta'lim jarayonida amaliy mashg'ulotlar va loyihaviy yondashuvlar ustuvor hisoblanadi;
- **Germaniya modeli** – o'quvchilarning kasbiy tayyorgarligiga alohida e'tibor qaratilib, ular maktab davridanoq turli kasblar bilan tanishtiriladi;
- **AQSh yondashuvi** – kasbiy yo'naltirish dasturlari interfaol darslar va real tajriba orttirishga asoslangan (O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-1875-sonli qarori, 2012) [6].

O'zbekiston ta'lim tizimida ham kasbga yo'naltirishni rivojlantirish uchun interfaol metodlardan keng foydalanish zarur. Milliy ta'lim strategiyasida kasbga yo'naltirish masalasiga alohida e'tibor qaratilib, boshlang'ich ta'limda bu borada muhim islohotlar amalga oshirilmoqda.

Adabiyotlar

1. Azizxo'jayev, A. Pedagogik texnologiyalar. T.: Fan. 2003
2. Xoshimov, N., & Xolmo'minov, Sh. Pedagogika nazariyasi. T.: O'zbekiston. 2004
3. Hasanboyeva, O., & Turopova, G. Kasbga yo'naltirish nazariyasi va amaliyoti. T.: Fan va texnologiya. 2010.
4. Dewey, J Democracy and Education. New York: Macmillan. 1916
5. Vygotsky, L. S. Mind in Society. Harvard University Press. 1978
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-1875-sonli qarori. Ta'lim tizimini takomillashtirish bo'yicha davlat dasturi. 2012.